

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова І.В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України [Електронний ресурс] / І. В. Арістова // Форум права. – 2006. – № 2. – С. 18–21. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2006_2_5.pdf
2. Бабаєв С. В. Теория функций современного российского государства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Бабаєв Сергей Владимирович. – Нижний Новгород, 2001. – 201 с.
3. Балакшин А. С. Культурная политика: теория и методология исследования : дис. ... доктора філософ. наук : 24.00.01 / Балакшин Александр Сергеевич. – Нижний Новгород, 2005. – 319 с.
4. Батіщева О. С. Державне управління розвитком національної культури в умовах глобалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 – «Теорія та історія державного управління» / О.С. Батіщева. – Л., 2007. – 20 с.
5. Гриджук О. С. Пріоритети культурної політики на сучасному етапі суцільної трансформації // Науковий вісник. – 2007. – Вип. 176. – С. 296–307.
6. Ігнатченко І. Г. Форми та методи державного управління культурою в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.Г. Ігнатченко. – Х., 2009. – 20 с.
7. Карлова В. В. Державна політика у сфері культури: сутність та особливості реалізації в сучасних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / В.В. Карлова. – К., 2003. – 20 с.
8. Копієвська О.Р. Проблема реалізації культурної функції в республіці Білорусь / О.Р. Копієвська // Часопис Київського університету права. – 2007. – №4. – С. 32–38.
9. Мальований М. М. Культура як суспільне явище (методологічний та методичний аспект розгляду) / М. М. Мальований // Горизонти образования. – 2011. – №3 – С. 154–163.
10. Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / М.М. Закович [та ін.]. – К. : Знання, 2000. – 622 с.
11. Чернець В. Г. Держава і культура: онтологічний аспект / В. Г. Чернець // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв наук, журнал. – 2012. – № 4 – С. 3–8.

Т.О. Голоядова,

кандидат юридичних наук, доцент,

Інститут національного та міжнародного права

Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ПРИ ОТРИМАННІ КОШТІВ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІД ЄС

Сучасна модель системи державного фінансового контролю має поєднувати: спеціальні виокремлені структури у правоохоронних, судово-експертних та судових органах, що працюватимуть за матеріалами контрольних органів щодо фінансових правопорушень та взаємоузгоджену законодавчо-нормативну базу для запобігання фінансовим зловживанням в Україні.

На 2014–2020 рр. загальна сума коштів міжнародної технічної допомоги в цей період Євросоюзу становитиме вже понад 15,4 млрд. євро. На 2014–2020 рр. передбачають співробітництво на регіональному рівні країн-партнерів Європейського сусідства та країн-членів ЄС по сухопутних і морських кордонах із метою сприяння економічному й соціальному розвитку прикордонних регіонів стосовно конкурентоспроможності, навколишнього природного середовища та попередження надзвичайних ситуацій. Заходи фінансуються за рахунок цільових грантів Європейської комісії (виконавчого органу ЄС) на безповоротній основі. У випадку встановлення фактів нецільового використання коштів виконавцем вона зобов'язана негайно повернути грантові кошти.

Основними принципами створення системи управління та контролю виконання є:

- чітке визначення та розподіл функцій органів, задіяних в управлінні й контролі;
- дотримання процедури забезпечення правильності й регулярності витрат у кожній Програмі;
- надійність автоматизованих систем обліку, моніторингу та фінансової звітності;

- дотримання домовленостей щодо аудиту правильності функціонування системи;
- формування системи звітності й моніторингу щодо процедур виявлення порушень і недоліків та повернення надмірно сплачених сум.

Стратегія аудиту повинна бути надана вповноваженим органом аудиту Єврокомісії протягом 9 місяців із моменту підписання першої фінансової угоди з країною-партнером. Стратегію аудиту слід переглядати щороку, починаючи з 2017 р. і до 2024 р. включно. З урахуванням внесених змін вона має подаватися Єврокомісії разом із щорічним звітом за Програмою.

ЄС рекомендує країнам-членам призначати спеціальний уповноважений орган управління, котрий офіційно надаватиме повний фінансовий опис.

Рахункова палата як член групи аудиторів повинна надати такі документи:

- сертифікати незалежності встановленого ЄС зразка щодо делегованих аудиторів, засвідчені підписом керівника інституції (лист за підписом Голови Рахункової палати);
- декларації кожного із залучених аудиторів щодо їх незалежності від інших органів влади України та контролерів, що братимуть участь у перевірці, завірені Головою Рахункової палати.
- Аналіз українських нормативно-правових актів у сфері організації державного фінансового контролю дублюється декількома контролюючими органами. Так, стаття 110 Бюджетного кодексу України до повноважень Рахункової палати віднесено здійснення контролю за використанням коштів державного бюджету, в т.ч. на погашення державного боргу. Разом із тим, згідно зі статтею 113 Бюджетного кодексу України до повноважень органу державного фінансового контролю, яким є Державна фінансова інспекція України, віднесено здійснення контролю за: цільовим і ефективним використанням коштів державного бюджету та місцевих бюджетів (включаючи проведення державного фінансового аудиту); цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), одержаних під державні (місцеві) гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах при складанні планових бюджетних показників; відповідність взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі); веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової й бюджетної звітності, кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету; станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в розпорядників бюджетних коштів [1].

У свою чергу, аудит підтвердження рахунків, або фінансовий аудит, згідно зі стандартами INTOSAI, – це дослідження фінансової звітності, систем внутрішнього контролю й аудиту та окремих трансакцій у підконтрольних організаціях. Він полягає у встановленні порушень і розбіжностей між фактичними даними й законодавчими нормами та проводиться на регулярній, щорічній основі. Метою фінансового аудиту є оцінка достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Рахунковою палатою такий аудит буде виконуватися за фінансовий рік.

Контролери Рахункової палати братимуть участь у:

- 1) розробленні стратегії аудиту з визначенням методології проведення аудиту фінансової звітності;
- 2) підготовці аудиторського висновку до щорічної фінансової звітності, де зазначається достовірність і об'єктивність інформації, котра міститься в рахунках, законність та обґрунтованість відповідних трансакцій;
- 3) підготовці річного аудиторського звіту, що повинен містити зведені результати проведених аудитів, зокрема аналіз характеру й обсягу помилок і виявлених недоліків.

За вимогами ЄС перевірка витрат повинна здійснюватися незалежними й компетентними експертами.

В Україні подібні функції ніким не виконувалися, тому це питання є дискусійним, адже до функцій Державної фінансової інспекції не включено відбір незалежних аудиторів. Зазначене питання потребує узгодження та вирішення на міжвідомчому й урядовому рівнях у рамках майбутньої системи адміністративного та фінансового менеджменту в Україні. На законодавчому рівні були розширені права Державної фінансової інспекції [2]:

- одержання від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, інших юридичних осіб та їх посадових осіб, фізичних осіб-підприємців інформації, документів і матеріалів;
- проведення на підприємствах, в установах та організаціях зустрічних перевірок з метою документального та фактичного підтвердження виду, обсягу і якості операцій та розра-

хунків для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку підприємства, установи та організації, що контролюється.

Конкурсний відбір проводити із залученням Аудиторської палати України або інших професійних організацій, наприклад Спілка аудиторів України, взаємодії і звітності за цими коштами з Державною казначейською службою України.

В Україні відбулися корінні зміни політичних і економічних основ державності. Перед державою постає важлива проблема щодо створення дійової системи державного фінансового контролю, обґрунтування стратегії і розвитку, формування методологічних основ функціонування її вищого органу, вдосконалення форм і методів контрольно-аналітичних дій для підвищення ефективності використання державних ресурсів. Одна з основних проблем низької ефективності ДФК в Україні – відсутність його єдиної незалежної системи організації, що має здійснювати контрольні заходи за сучасними методами та формами контролю (бюджетування, аудит ефективності тощо). У державі утворилася низка розрізнених державних контрольних органів, які, несамотійні, не пов'язані між собою узгодженою нормативно-правовою базою. Усе це негативно впливає на результативність державного фінансового контролю, основні завдання якого: відвернення та припинення фінансових правопорушень. Проблема призводить, як правило, до небажаних наслідків: посилення тінізації та криміналізації економічної сфери, зниження довіри громадян до держави, спричиняє загрозливий (нерідко протиправний) відтік капіталу до інших країн у «офшорні» зони. Організаційна структура єдиної системи ДФК передбачає зовнішній та внутрішній державний фінансовий контроль відповідно до міжнародних стандартів, проте зі своїми специфічними вітчизняними особливостями. Єдина система державного фінансового контролю на чолі з її незалежним вищим органом має контролювати всіх юридичних осіб, що здійснюють операції з державними або місцевими фінансовими ресурсами чи майном. До них належать державні органи і установи, в тому числі державні позабюджетні фонди і Національний банк України, органи місцевого самоврядування, комерційні банки, страхові, комерційні та недержавні комерційні організації. Контроль здійснюється щодо отримання, перерахування й використання юридичними особами державних фінансових ресурсів і власності, а також наявності у них податкових, митних та інших пільг, наданих державними органами. Програмно-цільове бюджетування, по суті, має бути сучасним контрольним механізмом у єдиній системі державного фінансового контролю, в основу якого покладено розроблення та реалізацію особливого фінансового документа, що називається державною (бюджетною) цільовою програмою. У Бюджетному кодексі України зазначено, що програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх етапах бюджетного процесу. Перехід до сучасних механізмів контролю передбачає й зміну його методів.

З метою захисту міжнародної фінансової системи від незаконного використання для відмивання доходів спонукало FATF – провідну міжнародну організацію в цій сфері, прийняти в лютому 2012 р. нову редакцію своїх Рекомендацій – Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення (далі – Рекомендації FATF). Оновлені Рекомендації FATF значно посилили вимоги до національних систем протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму, щоб країни могли застосовувати більш цілеспрямований підхід у сферах, де ризик є високим.

Сучасна модель єдиної системи ДФК має органічно поєднувати: спеціально виокремлені структури у правоохоронних, судово-експертних та судових органах, що працюватимуть за матеріалами контрольних органів щодо фінансових правопорушень; централізований підрозділ матеріально-технічного та фінансового забезпечення, що дозволить контролювати та економити державні ресурси на утримання органів державної системи та дотримання законодавства з фінансових питань при перевірці витрат коштів за вимогами ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13. – Ст. 110.